

УДК 784.66

Цитування:

Бобул І. В. Естрадно-вокальне мистецтво в контексті розвитку масової культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 3. С. 190-196.

Bobul I. (2021). Variety and vocal art in the context of development mass culture. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 3, 190-196 [in Ukrainian].

Бобул Іван Васильович,
завідувач кафедри академічного і естрадного
вокалу та звукорежисури
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
народний артист України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5746-0644>
kev@dakkkim.edu.ua

ЕСТРАДНО-ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

Мета роботи полягає у дослідженні естрадно-вокального мистецтва у контексті розвитку масової культури, яке генетично визначається і опосередковується низкою її характеристик і ознак. **Методологія** дослідження передбачає звернення до міждисциплінарного підходу, а також застосування компаративного, історично-логічного методів аналізу та культурологічного підходу в дослідженні означеної проблематики. **Наукова новизна** полягає у розширенні відомостей щодо розвитку естрадно-вокального мистецтва у контексті масової культури та опосередкуванні основних його характеристик форматами масового мистецтва. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасна система естрадного мистецтва, сполучена із шоу-бізнесовою ланкою, відображає стан, тенденції і перспективи розвитку естрадної музики, які зможуть поліпшитися за умови усвідомлення соціально-культурної значущості масової культури і популярного мистецтва, а також розвиненого почуття відповідальності у творців масової культури. Розвиток музичної естради має спиратися як на узагальнення попереднього творчого досвіду, так і успадкованих композиторських і виконавських традицій. Нинішні реалії соціально-культурного життя обумовлюють той факт, що змістовна і професійна складові естрадно-музичного мистецтва повинні ґрунтуватися як на традиційних художньо-естетичних уявленнях, так і пошуку нових поглядів на мистецтво, відповідних сучасним віянням, тенденціям і духовним потребам суспільства. Активізація музично-виконавського процесу призводить до виявлення нових горизонтів освоєння художньо-творчого простору, що, своєю чергою, сприятиме оновленню парадигми естрадного мистецтва, акцентуючи увагу на сучасному естрадно-музичному мистецтві як важливому феномені соціально-культурного життя країни.

Ключові слова: естрадно-вокальне мистецтво, естрадний вокал, масова культура, масова музика, популярна музика, шлягери, жанрова специфіка.

Bobul Ivan, head of the Department of academic and pop vocal and sound design National Academy of Management of Culture and Arts, People's Artist of Ukraine

Variety and vocal art in the context of development mass culture

The aim of the work is to study pop and vocal art in the context of the development of mass culture, which is genetically determined and mediated by a number of its characteristics and traits. **The research methodology** involves recourse to an interdisciplinary approach, as well as the use of comparative, historical and logical methods of analysis and culturological approach in the study of these issues. **The scientific novelty** lies in the expansion of information on the development of pop and vocal art in the context of mass culture and the mediation of its main characteristics by the formats of mass art. **Conclusions.** The study found that the modern system of pop art, combined with the show business, reflects the state, trends and prospects of pop music, which can be improved by understanding the socio-cultural significance of mass culture and popular art, as well as a developed sense of responsibility the creators of mass culture. The development of musical variety should be based on the generalization of previous creative experience and inherited compositional and performing traditions. The current realities of socio-cultural life determine the fact that the substantive and professional components of pop music should be based on both traditional artistic and aesthetic ideas and the search for new views on art, relevant to modern trends, tendencies and spiritual needs of society. The intensification of the musical-performing process leads to the discovery of new horizons of mastering the artistic and creative space, which, in turn, will help update the paradigm of pop art, focusing on modern pop music as an important phenomenon of socio-cultural life.

Keywords: pop-vocal art, pop vocal, mass culture, mass music, popular music, hits, genre specifics.

Актуальність теми дослідження. Як правило, під естрадним вокалом найчастіше мають на увазі легкий і доступний для масового слухача жанр. Однак при більш уважному розгляді стає зрозуміло, що естрадний спів об'єднує в собі кілька напрямків вокального мистецтва, серед яких, перш за все, слід виділити народний і академічний спів. При цьому, кожній вокальній культурі, чи то оперний спів, народний та ін., відповідає характерна манера звуковидобування, що дає потрібний за забарвленням звук для означеної вокальної культури. Таким чином, сучасна естрадна пісня – це частина вітчизняної музичної культури, а, отже, крізь цей цілком демократичний жанр співу переломлюються особливості національного музично-історичного розвитку в цілому. Не дивлячись на те, що вивчення естрадного вокального виконавства у вітчизняній науці розпочалося відносно нещодавно, вже виявилось його широке теоретичне та етноісторіологічне підґрунтя, зумовлене природою досліджуваного явища. Адже естрадний спів – центральна ланка у досить довгому ланцюгу художньої комунікації, що починається зсередини вокальної культури як соціоісторичного та національно-стильового феномена, та веде до індивідуальної авторської творчості та окремих композицій. Втім, пройшовши непростий шлях свого становлення і розвитку, естрадно-вокальне мистецтво в силу своєї синтетичної природи щільно пов'язується з розвитком масової культури та мистецтва, вбираючи багато притаманних їй рис і характеристик. Відповідно і явища масового гатунку в музичному мистецтві постійно видозмінювалися та зазнавали трансформування під впливом дії соціальних та культурних чинників, розвитку технічних засобів звучання та відтворення тощо. Так само необмеженість і доступність різних музичних зразків для широкої аудиторії спричинялися до формування популярності тих чи інших стилів, ритмів, мелодій, задовольняючи при цьому культурні та духовні потреби суспільств на певному історичному етапі його розвитку. Відтак дослідження естрадно-музичного мистецтва у своїй генезі та суголосності з масовою культурою видається нині актуальним, що дозволить виявити його системні риси, необхідні для вдосконалення та розвитку на сучасному етапі.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика естрадного вокалу неодноразово ставала предметом досліджень вітчизняних науковців, висвітлюючи при цьому історичні етапи становлення, жанрову специфіку, аналіз вокального репертуару тощо. Дещо побіжно означувалося питання співвіднесеності естрадного мистецтва та масового, масової культури в цілому, масової музичної культури. Тут варто назвати наукові праці А. Бондаренка, А. Данилюк І. Лященко, В. Кавуна, Л. Остапенко, Т. Сідлецької, О. Устименко-Косорич, Н.-М. Фарини, А. Фурдичка. У цьому зв'язку варто також відзначити дисертаційні роботи М. Дружинець, Т. Рябухи, Т. Самаї і автора цього дослідження.

Мета роботи полягає у дослідженні естрадно-вокального мистецтва у контексті розвитку масової культури, яке генетично визначається і опосередковується низкою її характеристик і ознак.

Виклад основного матеріалу. Естрадно-вокальне мистецтво за своєю природою тісно пов'язується із масовою культурою, орієнтованою на смаки широкої публіки і усередненого, «масового» споживача культурних цінностей. Збереження масової природи, призначення для широкої аудиторії та відповідність критеріям популярності є фундаментальною жанровою рисою естрадно-вокальної творчості. Водночас увесь сучасний етап її розвитку свідчить про постійне підвищення її професійної якості, у том числі й у формах та засобах академічної освітньо-творчої системи. Вивчення особливостей естрадно-вокального мистецтва з позицій приналежності до масової культури у традиційно виходило на аналіз у площині бінарностей масового та елітарного мистецтва, означених у категоріях «вищого» та «нижчого мистецтва». Проте суспільний прогрес, технологічний розвиток та викликана ним трансформація суспільних і культурних взаємозв'язків і відношень зняли гостроту таких протиставлень. До того ж, самі твори масової культури почали набувати нової якості і сенсів, задовольняючи смаки все більш вибагливої публіки та споживачів мас-культури і мистецтва. Відповідно, «розмивання» межі між елітарністю та масовістю було подолано шляхом формування зразків популярної культури, спрямованих на усереднені, популярні запити потенційної публіки, які, до того ж, поділялися більшістю. Відповідно, масова культура стала не просто окремим прошарком культурних зразків

невисокої якості, а певним способом суспільно-культурної адаптації, орієнтиром у середовищі високих сенсів і цінностей, що були у своєму доступному варіанті зрозумілі багатьом. Відповідно й естрадно-музичне мистецтво у різні часи свого існування відповідним чином реагувало на зміни у морфології масової культури й мистецтва, орієнтуючись на провідні тенденції й моделі розвитку, що, своєю чергою, характеризувалися певною полікультурністю та полістилізмом. На думку В.Кавуна, музичне виконавство в галузі естрадного мистецтва формується на тому історичному етапі розвитку музики, коли виникає система фіксації музичних творів нотами, відео- та аудіо записами [2, 108].

Досліджуючи генезу явища естрадного мистецтва, Т. Самая зазначає, що формування культурно-мистецького феномену естради відбулося в епоху модернізму, а становлення її художньо-естетичної специфіки та мистецьких базових засад припало на постмодерністичну добу, культурна парадигма якого зняла проблему протистояння культур: елементи масової культури включаються в контекст елітарної і навпаки. У вокальній естраді це представлено і авангардними формами джазу, і синтетичними формами театральної естради у рок-музиці, і поп-напрямами – урбаністичним романсом, класичним кросовером тощо [7, 24]. Разом з тим, масовий аспект вивчення естради як об'єкту розважальної діяльності не дає можливостей для вивчення мистецтва естради як явища художньої культури, зокрема розгляд її внутрішніх механізмів, закономірностей, художньо-естетичних та професійних основ [7, 27].

Вітчизняна мистецтвознавиця Т. Рябуха, звертаючись до теоретичних напрацювань Т. Адорно щодо осмислення «легкої музики», звертає увагу на умови культурного середовища розвитку естради, зокрема констатує той факт, що естрадна пісня різного соціального та естетичного призначення і змісту в умовах шоу-бізнесу завжди перетворюється на товар, який потрібно вигідно продати. Особливо, на думку дослідниці, це проявляється в культурі шлягера – феномена, який поглинув в ХХ столітті, особливо, наприкінці, всю так звану масову пісню. Відповідно, за її спостереженням, шлягерність – поняття, що позначає широке коло зразків популярної музики, ґрунтуючись на існуючих інтонаціях, жанрах, найбільш доступних тиражування, загальної естетики «довірливості»,

«природності», ознаки якої, проте, штучно моделюються [5, 21]. Відтак у своїй сукупності ми маємо всі ознаки масової культури та типові характерні риси у формування масового культурного продукту.

За слушною думкою І. Лященко, сучасна масова культура, зокрема, її музична складова, поступово перетворюється у явище більш позитивно-впливове і стійке, а значить, може стати і, в певному сенсі, вже стає могутнім регулятором багатьох соціокультурних процесів. До масової музичної культури минулого століття поряд з традиційною естрадною музикою і авторською піснею зазвичай відносять різновиди сучасного джазу, поп-і рок-музики. Крім того, в якості жанрових та стильових складових масової музики можна також розглядати ритм-енд-блюз, хіп-хоп(реп), соул, диско [4, 231-232].

Разом з тим, на сучасному етапі естрадний спів включається також до професійних, тобто академічних, форм вокальної культури, про що підкреслює В. Антонюк [1], наголошуючи на етнокультурній основі професійного вокального мистецтва, що потребує поглиблення специфіки національних вокальних шкіл та водночас розширення пізнавально-стильового поля професійно-музичного мислення, універсалізації його ейдетичних засад. Відповідно, унікальне та універсальне (як одиничне і загальне) постають ціннісною опозицією всередині вокально-виконавського мистецтва, визначають і певні змістові орієнтири естрадного співу. Зі змістовим самовизначенням найперше пов'язані тенденції поглибленої професіоналізації, що ведуть від первинно-аматорських форм сольного (або гуртового) співу до вторинно-художніх, тобто визнано мистецьких.

Естрадно-вокальне мистецтво позначається також усупільненим культурним призначенням та слугує способом діалогу творчої індивідуальності й спільноти. Такий підхід має історичне підґрунтя, оскільки викликаний поглядом на українське співоче мистецтво як на процес та результат музичного семіозису, тобто зумовленого природою та специфікою музичного мислення, потребами музичної творчості з її геополітичними передумовами та соціокультурними етнопсихологічними чинниками. Відповідно українська вокальна школа постає етнонаціональним стильовим утворенням, характерним як для «високого» оперного – так і для до узвичаєного, масово-шлягерного. До певної міри схожої думку

дотримується й вітчизняна дослідниця Н.-М. Фарина, зазначаючи, що масова музика уявляється та є амбівалентним явищем, що поєднує ознаки професійної музики та фольклору. Її поширення пов'язане як з виконанням функції об'єднання, «усуспільнення» почуттів людей як найбільш демократичного та впливового в соціальному сенсі виду музики; так з тим фактом, що масове суспільство має потребу в мистецтві, здатному оперативно реагувати на безперервне зростання та змінюваність його запитів [9, 131].

Протиставлення загальних принципів естрадного мистецтва та особливостей музичної естради представлене у дослідниці О. Рибаків [6], де розглядаються їх зв'язки з масовою культурою. Зокрема, популярна культура визнається лише частиною масової культури, а в останній виокремлюються і власні прояви елітарності, пов'язані зі зростаючою та все більш напруженою професіоналізацією. З цієї позиції вона підходить до характеристик побудови, способів функціонування, художньої своєрідності та рівнів впливу джазової музики та року, причому визначається що обидва дані напрями є певною «культурою в культурі», існують як окремі, але між собою пов'язані архіпелаги творчих настанов, і не лише музичних, а, перш за все, світоглядних.

Поєднання масового (масово-самодіяльного) та академічного типів творчості стає визначальною рисою сучасної музичної естради, так само як поєднання у ній популярного та елітарного ціннісного підходів. Саме з боку цієї дихотомічності розкривається природа джазових та рокових явищ, що входять до стилістичного контексту естрадного мистецтва найбільше з музично-виконавської сторони, як показники звучного глобалізованого культурного простору. Зокрема, наголошується, що за посередництвом рок-музики суттєво оновлюється технологічна сторона музичнотворчого естрадного процесу, виявляються художньо-виразові функції електронного інструментарію, фіксуюче текстографічне призначення звукозаписної апаратури, що розширюють уявлення про мовні можливості музичного звучання, відкривають принципово інші, змінені (порівняно з класичною академічною музикою) параметри полістилістики, гармонічної організації, тембрової драматургії.

Дослідниця І. Сахнова [8], розвиваючи проблематику естрадної вокальної творчості у

педагогічному аспекті, наголошує на відносній молодості та новизні естрадної освіти, вважає найсуттєвішим її синтетичну основу, якісні естетичні та художні показники, серед яких виділяється парність «легкість – серйозність» як не-симетричні жанрово-стильові виміри, відзначається їх конститутивна важливість. На боці «серйозності» – необхідність достатньо високого рівня розвитку вокальної майстерності, виконавського мистецтва, також духовно-творчий розвиток особистості як необхідна передумова професійної діяльності у галузі естрадного мистецтва, тобто чинники самовизначення, саморозвитку і самореалізації особистості в творчій діяльності, котра потребує визначеного інструментарію, технологічної оснащеності.

Змістово естрадна музика, на думку М. Кузнецова [3], впливає на інші жанрові сфери музичного виконавства. За його спостереженнями, естрадна творчість – це поле для змішання, наближення та взаємозаміни академічного, навіть авангардного складно-композиційного виду музичної діяльності, фольклорної, поп-рок-музики та джазових стилістичних напрямів, тобто складний конгломерат іноді взаємовиключних музично-комунікативних явищ. Це вказує на високу та поширену у різні сторони соціальну активність естради. Відтак формується специфічне коло питань про синтез виразових засобів різних видів мистецтв естрадному виконавстві, особливий взаємозв'язок композитора й виконавця, естетичні контакти зі слухачською (глядацькою) аудиторією.

Основні стильові риси виконання вокальної естрадної музики визначені як: імпровізаційність; своєрідність ритму; спів на рідній та іноземній мовах; підвищена експресивність і емоційна виразність; ясна й осмислена подача слова за рахунок природності артикуляції в мовній манері; спів з мікрофоном; спів у комбінації з танцювальними рухами; віртуозне володіння голосом, уміння використовувати різні звукові ефекти (хрип, сип, ричання, лемент, фальцет, довільне керування співочим вібрато й голосовими регістрами); повна розкутість на сцені; видовищність за рахунок світлових ефектів, димових завіс, фонтанів, незвичайних і навіть часом екстравагантних туалетів, масових танцювальних сцен, що створюють пліддя якої-небудь «зірки».

Відзначається, що у світовому процесі розвитку стильових напрямків музична мова естрадних творів поступово ускладнялася.

Найбільш простими з погляду вокальної техніки слід уважати ранні композиції, такі, як: народні пісні, романси, авторські «вірші з музикою», а більш складними – джазові композиції, серед них свінг, мейнстрим, бі-боп, ритм-енд-блюз, соул, потім більш розгорнуті циклічні рокові композиції, нарешті виокремлення сфери поп-музики та розвиток театральної форми мюзиклу, деяке інше. Така історична ієрархія в естрадному вокальному мистецтві й визначає його іманентну жанрову побудову, тобто набуває принципового системного значення. Але у сьогоденні співвідношення змінюється на зворотне: базовою структурою, особливо у освітній галузі, стають театралізовані естрадні форми, серед них – рок-опери та мюзикли, а стилізація фольклорних зразків утворює вершину функціонування жанрової системи музично-естрадної творчості, зокрема увінчує сольну концертно-співочу практику.

На основі аналізу літератури, присвяченої проблемам теорії естради, Н. Дрожжиній вдається встановити, що поняття музичного мистецтва естради в культурологічному аспекті розуміється як специфічна форма музичного мистецтва, співмірна й відповідна епосі виникнення й розвитку масової культури. Масова культура, у контексті якої маніфестувало себе музичне мистецтво естради, являє собою своєрідний феномен соціальної диференціації сучасної культури, що заявив про себе вперше в ході модернізаційних процесів Новітнього Часу. У якості соціокультурних факторів, що обумовили появу мистецтва естради як форми демократичного й розважального мистецтва, були позначені загальне зростання соціальної напруги, характерне для епохи технічної цивілізації; ріст населення міст; зміни в сфері співвідношення трудової і дозвілєвої діяльності в масах населення наприкінці XIX ст.

Шляхом дослідження конкретних соціокультурних умов функціонування естрадного вокального виконавства в контексті музичної культури минулої доби встановлюється, що його культурний статус визначався приналежністю або до ангажованої ідеологічними вимогами пролеткульту офіційній естраді, або до протестних рухів проти офіціозу, що розбудовуються у вигляді «джазового опору» і андеграундної рок-культури. В останні роки існування СРСР легітимізація естради й естрадного вокалу приналежністю до офіціозу або андеграунду перестала бути актуальною, будучи

заміщеною критерієм швидкого комерційного успіху. Знаменним є той факт, що в естрадному мистецтві 90-х років вокаліст витісняє зі сцени віртуоза-інструменталіста; його значення на естрадній сцені стає переважаючим та по-справжньому «артистично-зірковим».

З другої половини XX століття напрям розвитку професіоналізації вокально-естрадного мистецтва веде у бік ускладнення й динамізації, а у професійній підготовці вокального естрадного виконавця XXI століття не можна зосереджуватись тільки на вокальній складовій. Сучасний співак повинен уміти створювати свій цілісний сценічний образ, професійно володіти основами хореографії й мати знання в галузі менеджменту та медіа-технологій. Специфічною рисою процесу глобалізації в сфері музичної культури є факт провідного значення західних взірців в міжкультурній взаємодії естрадно-музичних артефактів. А це підсилюється тим, що глобалізація в масовій культурі, й, насамперед, у музично-естрадній, знаменується поширенням єдиних професійних канонів музично-сценічного (концертно-постановочного) вокального виконавства.

Але, не дивлячись на перевагу стандартизованих шоу-програм, естрадне вокальне мистецтво, як і будь-яке інше мистецтво, є національним, оскільки ґрунтується на звуковому мисленні й інтонаційному ладі певного етносу, відповідно до цього й має свої специфічні особливості.

Відтак відповіддю на потреби музичної глобалізації з боку української естради повинен стати пошук творчої рівноваги між вимогами професіоналізму й стандартизації світової музичної естради та індивідуальним пошуком нових форм і обріїв музичного естрадного мистецтва, що укріплюють зв'язки з національною культурою.

У цілому, незважаючи на істотні відмінності жанрово-стильових проєкцій українського вокально-естрадного виконавства, вони виявляють спільність комунікативних якостей, вірніше, єдність художньо-комунікативного походження, що свідчить про їх історичний та структурно-семантичний зв'язок з галуззю масової музичної культури, враховуючи і її театральні відгалуження та віддзеркалення. Відзначається широкий вплив романтичної естетики на сучасний мистецький контекст, найбільше – в його популяризованих зрізах та вимірах. Підвищена експресивність, деяка фамільярність та і плакатність популяризованої музично-театральної форми

досить цілісно відображена в мюзиклі та рок-опері, власне й утворює їх подібність у трактуванні подій та фактів, у вибудовуванні сюжетних колізій та постатей провідних персонажів. Водночас і театральні жанри, пов'язані з мовним простором масової, тобто первинно-ужиткової, музичної культури, ще не отримали цілісної систематизованої оцінки.

Інтонанційно-слухові установки музики програмуються «репертуаром музично-мовних жанрів», і навпаки, жанрово-стилістичне поле музики, особливо в її масовій ужитковій сфері, визначається настановами слухацької свідомості як колективного феномена. Взаємодія типової жанрової експресії з колективно-індивідуальними формами художнього сприйняття визначає еволюційний шлях естрадно-вокальної культури, що постає вторинним творчим явищем, особливо в силу зростаючої академізації, водночас залишається в «діалозі згоди» з первинною жанровою експресією масової музичної мови.

Саме зростання професійної майстерності є у галузі естрадно-вокальної творчості показом значущості її індивідуально стильових показників, тобто підсилює особистісні аспекти як самої вокальної творчості, так і її сприйняття та оцінювання.

Естрадно-вокальна творчість претендує на особливе місце в психологічному «світі життя» пересічної людини, завдяки здатності активізувати свідомість і розсувати особистісні «горизонти очікування». Вона розвивається як жанрова галузь, що допускає створення власної аксіології і міфології, адресованої сучасній дійсності, також передбачає запозичення-повторність, хоча і в певних межах, використовує високі етичні мотиви, драматичні сюжетні колізії, складні життєві проблеми, але розв'язує їх засобами «загальних місць» та апеляції до вже наявного досвіду сприйняття та оцінки, як в загальножиттєвому, так і в художньому значеннях. Звичайно, естрадній творчості, особливо в її синтетичних проявах, разом з видовищним рядом та постановочними сценічними ефектами, властиві і гра з художнім матеріалом, і порушення «комунікативних очікувань», що знаменує прагнення до новизни – евристичності.

Але головна властивість естрадної вокальної творчості – пріоритет виконавської форми, що набуває нових синтетичних характеристик, охоплює всі параметри художньої дії та постає її стрижневим началом. Тому естрадний вокаліст, який є музичним артистом-виконавцем особливого

роду, не лише репрезентує специфічний конгломерат виразових засобів музичного мистецтва, а й демонструє майстерність у володінні об'ємним комплексом мистецьких якостей.

Вокально-естрадне виконавство в Україні є найбільш широкою та об'ємною за жанровими складовими сферою музично-сценічної творчості, що має власну систему гносеологічних та аксіологічних ознак, виводить сучасне і актуальне на рівень універсальних категорій – скерована до ідеї всезагального глобалізованого соціуму, надаючи ціннісного темпорального виміру повсякденній свідомості, веде до нової академізації, тому базується на принципах професійної композиторської й виконавської творчості та здійснює стильові і стилістичні інновації. Підпорядковуючи ліричну, індивідуально-особистісну образну сферу, воно надає їй особливої художньо-ігрової та музично-мовної концептуалізації.

Висновки. Діалог музичних культур, професійна взаємодія, запозичення методик і технологій з однієї сфери в іншу, спільна художньо-творча діяльність слугує стимулом до самореалізації і пізнання національної і світової скарбниці мистецтва, до взаєморозуміння між творцями і споживачами музичної продукції, а також об'єднання всіх учасників соціально-культурного життя. Сучасна система естрадного мистецтва, сполучена із шоу-бізнесовою ланкою, відображає стан, тенденції і перспективи розвитку естрадної музики, які зможуть поліпшитися за умови усвідомлення соціально-культурної значущості масової культури і популярного мистецтва, а також розвиненого почуття відповідальності у творців масової культури. Оскільки справді творчо-мисляча особистість, що синтезує в собі різні організаційні та комунікативні форми, спеціальні музично-виконавські й соціально-психологічні знання, практичні навички та вміння, професійні компетенції, дозволять досягти значних здобутків у сфері діяльності, що пред'являються до естрадно-музичного мистецтва.

Розвиток музичної естради має спиратися як на узагальнення попереднього творчого досвіду, так і успадкованих композиторських і виконавських традицій. Нинішні реалії соціально-культурного життя обумовлюють той факт, що змістовна і професійна складові естрадно-музичного мистецтва повинні ґрунтуватися як на традиційних художньо-естетичних уявленнях, так і пошуку нових

поглядів на мистецтво, відповідних сучасним віянням, тенденціям і духовним потребам суспільства. Активізація музично-виконавського процесу призводить до виявлення нових горизонтів освоєння художньо-творчого простору, що, своєю чергою, сприятиме оновленню парадигми естрадного мистецтва, акцентуючи увагу на сучасному естрадно-музичному мистецтві як важливому феномені соціально-культурного життя країни.

Література

1. Антонюк В. Феномен української вокальної школи в контексті етнологічних проблем: дис. ... докт. культ. Москва, 2001. 428 с.
2. Кавун В.М. Художні особливості естрадного мистецтва України ХХ – початку ХХІ ст. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. 2013. Випуск 19, Том І. С. 106–110.
3. Кузнецов Н. Сценическое мастерство оперного артиста в контексте актерской школы Ф.И. Шаляпина: дис. ... докт. искусствоведения; спец.: 17.00.02 – музыкальное искусство. Москва, 2005. 380 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/st-senicheskoe-masterstvo-opernogo-artista-v-kontekste-akterskoi-shkoly-fi-shalyapina>.
4. Лященко І. Масова музична культура в Україні: соціокультурний вимір. Світогляд – Філософія – Релігія: Зб. наук. праць. 2016. Вип.11. С.230–237.
5. Рябуха Т.М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: дис. ... канд. мист. Харків, 2017. 203 с.
6. Рыбакова Е. Развитие музыкального искусства эстрады в художественной культуре России: автореф. дис. ... доктора культурологии. СПб, 2007. 42 с.
7. Самая Т.В. Вокальное мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мист. / НАКККиМ. Київ, 2017. 199 с.
8. Сахнова И. Вокальное обучение будущих специалистов музыкальной эстрады в вузах культуры и искусств: дис. ... канд. пед. наук. Москва, 2008. 238 с.
9. Фарина Н.-М. Українська естрадна музика в національному соціокультурному просторі. Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. Рівне, 2013. Вип. 19. Т. 1. С. 130–133.

References

1. Antonyuk, V. (2001). The phenomenon of the Ukrainian vocal school in the context of ethnocultural problems. Doctor's thesis. Moscow [in Russian].
2. Kavun, V.M. (2013). Artistic features of pop art of Ukraine XX - early XXI century. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku: Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, Issue 19, Volume I., 106–110 [in Ukrainian].
3. Kuznetsov, N. (2005). Stage skills of the opera artist in the context of the acting school FI Chaliapin. Doctor's thesis. Moscow, 380 p. URL: <http://www.dissercat.com/content/stsenicheskoe-masterstvo-opernogo-artista-v-kontekste-akterskoi-shkoly-fi-shalyapina>. [in Russian].
4. Lyashchenko, I. (2016). Mass music culture in Ukraine: socio-cultural dimension. *Svitohliad – Filosofiia – Relihiia*, Issue.11, 230–237 [in Ukrainian].
5. Ryabukha, T.M. (2017). Origins and intonation components of the Ukrainian song stage. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
6. Rybakova, E. (2007). Development of musical art of pop in the artistic culture of Russia. Extended abstract of candidate's thesis. SPb [in Russian].
7. Samaya, T.V. (2017). Vocal art of pop as a factor of cultural life of Ukraine of the second half of the XX - the beginning of the XXI century. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
8. Sakhnova, I. (2008). Vocal training of future specialists in music in universities of culture and arts. Candidate's thesis. Moscow [in Russian].
9. Faryna, N.-M. (2013). Ukrainian pop music in the national socio-cultural space. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*. Rivne, Issue. 19, vol. 1, 130–133 [in Russian].

*Стаття надійшла до редакції 12.03.2021
Отримано після доопрацювання 14.04.2021
Прийнято до друку 22.04.2021*